

creació popular es donen escapades de la lògica, i si algú em digués que aquí hi pot haver una espècie d'encreuament entre *l'anar* i *la taranena*, no sabria si negar-ho o prestar-li un cert assentiment. El que és clar és que és una formació expressiva pertanyent a aquesta família.

M'inclino, si li donem uns límits un poc folgats, a creure que també hem de posar *tarambana* en aquest grup de mots. Com he explicat ja en el *DECH* (nota 5 a TARABILLA) no crec gens que sigui manllevat o imitat del castellà, per més que allí també s'usí en llenguatge familiar (també en gallec i en algunes bandes d'Amèrica diuen *un tarambanas*, Cuervo, *Disq. y Op.*, 375, 429); amb tot i que Fabra no el vagi admetre en el *DFa*. (però no fou un oblit? car bé l'inclougué en el *DOrt.*, i *tarambanada*, *tarambanejar*). En cast. ha tingut menys ús literari, i no s'hi registrà fins al *D Acad.* de 1817, en cat. ja Belvitges, 1805, i igualment Lab. [1840], Amengual (no *DFgra.*), Bulbena, Escrig, *D Ag.* (ex. «és un *tarambana*: un barret de rialles»). Jo no hi he percebut mai regust acastellanat, ni he sentit dir tal cosa a ningú.

El fet és que l'han usat escr. de llenguatge pur com Narcís Oller («no se l'escolti pas a aquest *tarambana* —s'apressà a respondre la dispesera», *Pap.*, 52) o EmVilanova («uns baliga-balagues que no es cuyden més que de fer lo *tarambana* amb les minyones»); Ruyra ja l'usava en *Marines y boscatges* (1903, pp. 126, 127), i el manté en l'edició de *Pinya de Rosa*, d'on va eliminar tots els seus rars castellanismes i mots incorrectes: «Dóna bo, de banyar-se en una nit d'estiu com aquesta; vostè s'haurà rigut dels meus capgirells: veritat? No, no m'ho negui: això no és cap mal: jo també me'n ric; m'agrada criaturejar: sap? Sóc així... *tarambanota*—. I riu que riu! —Sap què li anava a proposar, ara? Una calaverada: res, que vostè fóra un bon company per a nedar de parella —vostè no em coneix a mi, ni jo a vostè — més simpàtica l'aventura: oi? Una *tarambanada* bonica, una gran idea, com totes les meves—. I torna a riure i a mirar-me amb una berganteria trastornadora», *La Xucladora* (P. de R. 1, 117, 118).

En el Rosselló: «lluerts corren com *tarambanes*, / remingolegen singlantanes!» [mateix sentit? o...], Saisset (*Catalanades d. Rosselló*, 183). *Tarambanada* (supra) i «... les Xanguetes havien corregut molt per la muntanya, de poble en poble, a vendre peix; se n'havien vistes de totes, i havien fet més *tarambanades* i entremaliadures que un murri de carrer», Ruyra (*Veilles d'estiu*, id., 1, 52.3f.); «posat a dir *tarambanades*, no acabava, mentres el bo de don Eudalt, com un beneyt, esclafia rialler», MrnVayreda (*Sang Nova* v, § 14, 449). El Lab. de 1865 hi afegeix un «*taramba* m. home atarantat, tronera, golondro», del qual no sé altra notícia.

La cosa important és que hi ha variants de forma i de sentit que orienten palesament cap a una formació expressiva, tal com ho és la dels quasi síndims *tarallírot*, *tararira*, *tararot* etc.; no hi ha *-mb-*, però s'acosta a *taranena* i semblants, un *taranda* 'taramba-

na' que *AlcM* registra a Tarragona. D'altra banda hi ha *-ramban-*, però amb significat palesament oscil·latori o balancejant, en *tarambanejar*; per tant, sentit adequat a la creació expressiva del tipus *tarana*, *tarantanejar*, que examinem: tinc nota d'haver sentit *tarambanejar* 'tambalejar' a Les Piles (Alt Gaià), 1956, i *aná trambanayán* a Fígols, Berg. i en algun altre lloc; «tremia tota la vall, los pics *tarambanejaven*» escriví el bon poeta manresà Camps i Fabrés (1861, *Poes.*, 88).

En un mot crec que en *tarambana* partint de la noció de tambaleig material s'arribà a la del sentit moral balder, trontollant o a tomballons. Abandono la idea de Krüger (*VKR* ix, 55), que jo mateix vaig exposar en el *DCEC* (i que ja rectifico en el *DECH*), de pendre per base l'ús de *tarambana* en el sentit de cadellet o taravella de moli, 'balda d'una porta', que es registra en alguns parlars de Castella (*DECH*, 415a7ss.): és aquest el que, partint de la formació expressiva a base de 'cosa baldera', s'haurà assimilat al significat del seu parònim castellà TARABILLA, derivat, probablement, de *trava*. *Tarambanada* (supra). *Tarambanejar* ('fer el tarambana' i supra).²

A aquesta mateixa família de creació expressiva pertany *tarumba*, de formació ben paral·lela a la de *tarambana*, sense gaire més diferència que la *u* en lloc de *a*, que l'acosta a l'altre grup de creació expressiva dels cast. TURULATO (*DCEC/DECH*), *aturullar*, cat. *atorollar*. El significat s'acosta de prop al d'aquests i al de *tarambana*, car amb poca diferència del cast., significa en cat. 'estúpid, sense pensament', 'poca-solta, atabalat'; i alguns, 'frívol'. És el sentit que li donen tots els escriptors que dominen la llengua.

«La model --- s'enrojola tota i perdé la gallardia --- el pintor, sense saber per què --- féu una observació en veu alta: —Vaja, no hi ha més, sense vida i expressió --- no hi ha art... Ai! què dic ara? No en faci cas, *mamzel*: io sóc un xic *tarumba*»; «*Le petit Charles* --- cosí matern, advocat, jove encara i bastant *tarumba*, fou el marmessor d'aquella herència, l'únic tutor dels menors --- al costat de les noies, enamoradís per essència i potència, s'encaterinà amb l'Emília, i li proposà el casori», NOller (*Febre d'Or*, O. C. 1, 115, 189.1f.).

Fabra va oblidar-se'n en el *Di. Ortogràfic*, però ho deia sovint, com reporto en la meua necrologia, a propòsit de la vil denúncia de Griera, en pujar la dictadura, com a «separatista»: «aquest atac li hauria pogut costar la llibertat i la seva petita fortuna, i en tot cas estigué molt a prop de costar-li la seva posició a les Oficines Lexicogràfiques --- Doncs, ¿sabeu com la seva bondat explicava, i gairebé excusava, una tal traïció? —D'ençà —deia Fabra— que va estar malalt del típus, va quedar *tarumba*—. El seu natural bondados preferia atribuir a una feblesa de la intel·ligència quelcom de molt més greu, degut a una tara moral» (*LleuresC*, 406). El més freqüent és *fer tornar tarumba*: «venia enamorat de les valencianetes de color trencat ab --- una sal y un salero capàs de fer tornar *tarumba* al més anglès dels inglesos», NOller (*La Pap.*, 195); «Un jazz-band epilèptic trepidava la rumba / per a